

**До разової спеціалізованої вченої ради
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ**

РЕЦЕНЗІЯ

**т.в.о. завідувача кафедри криміналістики та домедичної підготовки,
доктора юридичних наук, професора Плетенця Віктора Миколайовича
на дисертацію Проценко Олени Вікторівни за темою: «Систематизація
суб'єктів запобігання та протидії насильству за ознакою статі:
адміністративно-правовий аспект», подану на здобуття наукового
ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»**

Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються Конституцією України найвищою соціальною цінністю та основоположними принципами гуманного та демократичного суспільства, в якому забезпечується право на рівність, незалежно від походження чи статусу, статі. Водночас сучасний розвиток соціуму характеризується різними проявами насильства: фізичного, психічного, фінансового здійснюваних, що знаходить особливих проявів по відношенню до суб'єктів відповідного віку, статі.

Насильство за ознакою статі варто оцінювати як проблему, що має системне явище, обумовлене гендерною нерівністю, соціальними устоями й стереотипами інтенсивними й динамічними процесами в державі з недосконалою системою нормативно-правового регулювання ряду процесів.

Варто відзначити, що основою дисертаційного дослідження стали ґрунтовні праці вчених: В. Г Дрозд, К. Л Бугайчука, Д. О. Беззубов, В. О. Боняк, О. Ю. Дрозда, Є. В. Дуліби, Т. О. Коломосьць, Є. В. Курінного, Ю. О. Легези, Б. О. Логвиненка, А. А. Манжули, О. А. Моргунова, Р. В. Миронюка, Л. Р. Наливайко, Р. М. Опацького, В. В. Руфанової, О. П. Світличного, А. О. Собакаря, В. І. Теремецького, О. О. Терзі, Н. В. Уварової, В. А. Шатіла, О. С. Юніна та ін.

Водночас поза належною увагою дослідників залишились питання, присвячені адміністративно-правовим аспектам систематизації суб'єктів запобігання та протидії насильству за ознакою статі, що ускладнює розв'язання даної проблеми в нашій державі.

Наведене обумовлює необхідність узгодження державної політики з комплексним підходом до розуміння проблеми, як існуючої, на підставі чого розроблятимуться дієві, апробовані практикою рекомендації, що ґрунтуватимуться на удосконаленні правових й організаційних засобів

протидії дискримінації й забезпеченні належного рівня протидії розгляданим проявам та їх недопущення в Україні.

Вказане свідчить про **актуальність теми** проведеного дослідження та здобуті у ньому наукові результати, які представлені для обговорення.

Вивчення представлених **Оленою ПРОЦЕНКО** матеріалів дисертаційного дослідження дають підстави стверджувати, що нею проведено ґрунтовне монографічного рівня дослідження, актуальне для використання в правотворчій, правозастосовній, науково-дослідній, освітній та інших видах діяльності.

Методологія дослідження ґрунтується на використанні апробованої системи методів.

Постановка завдань, визначення об'єкта, предмета та мети наукового пошуку цілком відповідає загальним вимогам з вмілим проведенням дослідження, аргументованим наведенням результатів здійсненого наукового аналізу та отриманими ґрунтовними висновками.

Теоретичну основу дисертації становлять праці вчених у галузі загальної теорії держави та права, міжнародного права, кримінального права, цивільного права, адміністративного права, соціології, конфліктології, психології та ін., а зроблені висновки ґрунтуються на основі результатів вивчення положень відповідної сукупності галузей знань.

Емпіричну та інформаційну основу дослідження становлять узагальнені відомості державної та відомчої статистичної звітності, відомості з єдиного державного реєстру судових рішень, матеріали соціологічних досліджень, аналіз політико-правової публіцистики, а також довідкових видань.

До вагомих здобутків, насамперед, слід віднести те, що дисертанткою:

- охарактеризовано насильство за ознакою статі як об'єкт адміністративно-правового запобігання та протидії в Україні;
- окреслено правове регулювання запобігання та протидії насильству за ознакою статі в Україні;
- визначено методологію систематизації суб'єктів запобігання та протидії насильству за ознакою статі в Україні;
- розкрито організаційні особливості системи запобігання та протидії насильству за ознакою статі в Україні;
- окреслено принципи діяльності суб'єктів запобігання та протидії насильству за ознакою статі в Україні;
- визначено форми і методи системного підходу до запобігання та протидії насильству за ознакою статі в Україні;

- охарактеризовано реалізацію адміністративно-юрисдикційних повноважень суб'єктами запобігання та протидії насильству за ознакою статі в Україні;

- окреслено досвід зарубіжних держав щодо систематизації суб'єктів запобігання та протидії насильству за ознакою статі;

- визначено напрямки оптимізації системи суб'єктів запобігання та протидії насильству за ознакою статі в Україні.

Дотримання академічної доброчесності. Дисертаційне дослідження Проценко Олени Вікторівни «Систематизація суб'єктів запобігання та протидії насильству за ознакою статі: адміністративно-правовий аспект» включає результати власних досліджень здобувачки. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело, що підтверджує дотримання принципів академічної доброчесності.

Основні положення, висновки, рекомендації в повній мірі доведено дисертанткою до широкої громадськості в опублікованих наукових працях.

Результати проведеного дослідження вже частково знайшли своє втілення в науковій діяльності, освітньому процесі, що засвідчується відповідними актами про їх впровадження, а також можуть бути використані у законодавчій, практичній діяльності та подальших наукових дослідженнях.

Зроблені авторкою наукові висновки є достовірними, аргументованими та належним чином обґрунтованими. Крім наведених вище, в роботі представлено й інші положення, висновки та рекомендації, котрі у своїй сукупності і забезпечують цілісність проведеного дослідження. Результати цієї роботи були апробовані на науково-практичних конференціях і повністю відображені в авторських публікаціях.

Основні положення, висновки та пропозиції, сформульовані за результатами дисертаційної роботи знайшли своє відображення у десяти наукових працях, зокрема, у восьми статтях у наукових фахових журналах України, двох тезах доповідей за результатами виступів на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Разом із тим, констатуємо наявність усіх необхідних для такого рівня наукової роботи моментів, слід зазначити, що вона містить деякі дискусійні, спірні або ж такі, що потребують додаткових уточнень положення.

1. Так, у підрозділі 1.1 «Насильство за ознакою статі як об'єкт адміністративно-правового запобігання та протидії в Україні» міститься певне поєднання понять «насильство за ознакою статі» та «домашнє насильство», з відсутністю чіткого розмежування їх правової природи. При цьому, домашнє насильство подається як окремий вид поряд із фізичним,

сексуальним, економічним та психологічним, хоча відповідно до законодавства України воно є комплексним явищем, що охоплює зазначені форми насильства і не завжди пов'язане виключно з ознакою статі.

2. У підрозділі 1.2. «Правове регулювання запобігання та протидії насильству за ознакою статі в Україні» висловлено позицію щодо наявності прогалини у кримінальному законодавстві України, яка полягає у відсутності чіткої термінологічної фіксації насильства за ознакою статі як самостійного об'єкта кримінально-правового впливу. Водночас таке твердження має дискусійний характер, оскільки не повною мірою враховує особливості побудови кримінального права України, яке традиційно ґрунтується на універсальних складах кримінальних правопорушень і не передбачає надмірної деталізації, зокрема й за мотивами їх вчинення.

3. У підрозділі 3.1 «Досвід зарубіжних держав щодо систематизації суб'єктів запобігання та протидії насильству за ознакою статі» приділяється увага аналізу проявів сексуального насильства в різних країнах Європи та проведених у даному напрямку досліджень, серед яких й такого автора, як Е. Бейтс (E. Bates) (2019), присвячене інтерв'ю з чоловіками, які пережили насильство у стосунках. Ці положення могли б знайти більшого розкриття в роботі, оскільки тематика насильства по відношенню до чоловіків, не зважаючи на існуючі факти, не знаходить такого висвітлення, як прояви насильства по відношенню до жінок в Україні.

4. У підрозділі 3.2. «Напрямки оптимізації системи суб'єктів запобігання та протидії насильству за ознакою статі в Україні» наголошується, що війна значно ускладнила функціонування різних структур, збільшила вразливість різних груп населення, зокрема чоловіків та військовополонених, а післявоєнне відновлення створює додаткові соціальні та економічні ризики насильства. Наведене, на нашу думку, потребувало б приділення суттєвої уваги з боку дисертантки з висвітленням механізму реалізації завдань відповідними органами в наданні відповідної допомоги вказаним особам в умовах воєнного стану в Україні, що значно б збагатило практичне значення дослідження.

Водночас, зазначені зауваження мають дискусійний, рекомендаційний характер й створюють підґрунтя до подальшого наукового обговорення під час захисту дисертанткою свого дослідження і дадуть можливість проявити її свій науковий потенціал та уміння вести наукову дискусію.

Таким чином, незважаючи на висловлені зауваження і рекомендації та враховуючи викладені позитивні характеристики дисертації, є підстави зробити висновок, що дисертація Проценко Олени Вікторівни на тему: «Систематизація суб'єктів запобігання та протидії насильству за ознакою статі: адміністративно-правовий аспект», виконана на достатньому

науковому і методологічному рівнях, з широким використанням загальної й спеціальної літератури та має вагомий науковий цінність й практичну значущість.

Загальний висновок: дисертація Проценко Олени Вікторівни «Систематизація суб'єктів запобігання та протидії насильству за ознакою статі: адміністративно-правовий аспект» є самостійно підготовленою, завершеною кваліфікованою науковою працею, в якій отримано ряд нових науково-теоретичних результатів, що в своїй сукупності дозволяють вирішувати конкретну наукову задачу щодо використання адміністративно-правових механізмів координації, контролю, нагляду та забезпечення взаємодії між органами публічної адміністрації, інституціями громадянського суспільства та міжнародними партнерами України у вирішенні проблеми формування узгодженого підходу до запобігання та протидії насильству за ознакою статі в Україні.

Дана робота відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 12.01.2022 року № 44, а її авторка Проценко Олена Вікторівна, за результатами позитивного захисту у спеціалізованій вченій раді заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право», за спеціальністю 081 «Право».

Рецензію підготував:

т.в.о. завідувача кафедри криміналістики

та домедичної підготовки

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

доктор юридичних наук, професор Віктор ПЛЕТЕНЕЦЬ

Підпис Плетенця В.М. засвідчую:

Проректор

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, професор,

Заслужений діяч науки і техніки України

Олександр ЮНІН